

Atıf: Baytar, İ. (2022). Türkiye'nin Afganistanlı mülteci göçündeki yeri ve önemi. *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi, Göç ve Mültecilik Özel Sayısı*, ss. 200-212

Sosyal Bilimler Dergisi | Journal of Social Sciences
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ictimaiyat>

Başvuru / Recieved:

20 / 04 / 2022

Kabul / Accepted

15 / 07 / 2022

Türkiye'nin Afganistanlı Mülteci Göçündeki Yeri ve Önemi

The Place and Importance of Turkey in Afghan Refugee Migration

İrfan BAYTAR ^a

ÖZ	ABSTRACT
<p>Anadolu, konumu itibarıyla geçmişten günümüze kadar farklı dönemlerde farklı nedenlerle kitlesel ölçekte mülteci akınlarına sahne olmuştur. Bununla birlikte başta Afganistan, İran, Pakistan olmak üzere bazı Afrika ülkelerinden de mülteci geçişleri olmaktadır. Bu durumun görülmesinde Türkiye'nin Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en fazla yaklaştığı noktada bulunması ve Asya ile Avrupa arasında köprü görevi görerek transit ülke olarak kullanılması etkili olmaktadır. Türkiye'nin son yıllarda transit ülke özelliğinin yanında hedef ülke olma özelliğinin de güçlendiği söylenebilir. Bu nedenle Ortadoğu ülkeleri başta olmak üzere Afrika ülkelerinden de Türkiye'ye gelen göçmenler olmaktadır. Türkiye ile İran sınırının engebeli olması ve İran'ın mültecilerin geçişi için etkili adımlar atmayarak mülteci geçişlerini engellemede isteksiz davranması, bu güzergâhta mülteci girişlerinin artmasında etkili olmaktadır. Gerek bireysel gerekse kitlesel ölçekteki göç hareketlerinde temel hedef batı ülkelerine geçiş olsa da göçmenler bu ülkelere geçemedikleri takdirde Türkiye'ye yerleşme yollarını arayarak kalmak istemektedirler. Bu çalışmada Afganistan'da farklı zamanlarda meydana gelen çatışma ve kaos nedeniyle mültecilerin Türkiye üzerinden Batı ülkelerine ya da Türkiye'ye yerleşmek amacıyla hareketleri üzerinde durulmuştur. Son yıllarda Irak, Suriye ve Afganistan coğrafyalarında meydana gelen istikrarsızlık ve bununla birlikte geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sayısının fazlalığı nedeniyle göç ve mültecilik konusu daha bir önem kazanmıştır.</p>	<p>Anatolia has been the scene of massive refugee influxes due to different reasons in different periods from the past to the present because of its geographical location. Besides, there have been also refugee transits from some African countries, especially Afghanistan, Iran and Pakistan. This is because Turkey is located at the point where the Asian, European and African continents come closest to each other, and it is a transit country which bridges Asia and Europe. Although Turkey has been a transit country in recent years, it has also started to be a target country. Thus, immigrants come to Turkey from African and Middle Eastern countries. Iran's reluctance to prevent refugee crossings (as it does not take effective precautions) and the rugged border between Turkey and Iran increase the refugee inflows on this route. The main target of both individual and mass migrations is to pass to western countries. However, if immigrants cannot go to these countries, they start to live in Turkey. This study focuses on refugees' efforts for going to Western countries or settling in Turkey due to the conflict and chaos that occurred at different times in Afghanistan. In recent years, the issue of migration and refugees has gained more importance as a result of the instability in Iraq, Syria and Afghanistan, and the high number of Syrians under temporary protection status.</p>
<p>Anahtar Kelimeler</p> <p>Göç, mülteci, Ortadoğu, Afganistan, Türkiye.</p>	<p>Keywords</p> <p>Migration, refugee, Middle East, Afghanistan, Turkey.</p>

^a Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü. Email: i.baytar@alparslan.edu.tr

1. Giriş

Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle göç yolları üzerinde yer alması geçmişten günümüze kadar farklı dönemlerde göç dalgalarına sahne olmuştur (Bozkoyun, Baytar ve Erginyürek, 2021: 138). Afganistan, Suriye ve Irak'ın tarihi süreç içerisinde küresel güçler tarafından istikrarsızlaştırılması, uygulanan ambargolar nedeniyle İran ekonomisinin kötüleşmesi, Pakistan'ın ise Hindistan'la yaşadığı uyuşmazlıklar ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle bu ülkeler sürekli göç veren ülkelerin başında gelmektedir. Türkiye istikrarın sağlanamadığı bu ülkeler ile sanayileşmiş, istikrarlı ve güçlü ekonomiye sahip Avrupa ülkeleri arasında yer almaktadır. Bu güzergâhta Türkiye'nin en kısa mesafe avantajını sağlaması, onu uluslararası nüfus hareketlerinde geçişler için cazip konuma getirmektedir. Bu nedenle Türkiye üzerinden geçişlerde yoğun bir trafik yaşanmakta ve Türkiye bu sorunla en fazla uğraşan ülkeler arasında yer almaktadır. Ortadoğu ülkelerinden Türkiye'ye olan en büyük mülteci akınları 1991 yılında Irak'tan, 2011 yılında yaşanan Arap baharından sonra çıkan olaylar nedeniyle Suriye'den olurken Afgan mülteciler ise "siyasi, güvenlik, ekonomik, sağlık ve eğitim gibi" gibi sebeplerle Türkiye'ye göç etmektedirler (Karakaya ve Karakaya, 2021: 100). 1979¹ ve 2021² yıllarında Afganistan'da bu dönemlerde meydana gelen işgaller, istikrarsızlıklar ülkeden yoğun göçü tetiklemiştir. İran ve Pakistan'dan da mülteci geçişleri olmaktadır. Bunda Türkiye Afganistan'a sınır komşusu olmamasına rağmen yaşam standardının komşusu olan Ortadoğu ülkelerine göre daha yüksek olması ve Avrupa'ya geçişlerde transit ülke ya da durak olarak kullanmak istenmesi etkili olmaktadır. Türkiye'nin İran, Irak ve Suriye gibi ülkeler ile Avrupa arasında yer alması insan kaçakçılarının da burada faaliyet yürütmeye çalışmalarında etkili olmuştur. Türkiye ile Afganistan arasındaki dostane ilişkiler tarihsel olarak istikrarlı ve cumhuriyet öncesi döneme kadar uzanmaktadır. Bu dönemde karşılıklı temsilci atamaları gerçekleşmiş, Türkiye ile Afganistan arasında dostluk ve iş birliği anlaşması yapılmıştır. Türkiye, Afganistan'da barış ve istikrarın sağlanması ve Afganistan'ı istikrarsız bir bölge olmaktan çıkarmak, terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığıyla anılmasının önüne geçmek için her zaman desteklemiştir (Novâk ve Varrô, 2021:156-157). Tarihten gelen bu dostluğun yansımaları günümüzde de devam etmektedir. Ancak Afganistan'da istikrarlı bir yönetim anlayışının oluşturulamaması iki ülke arasındaki ilişkilere etki etmektedir. Afganistanlı mültecilerin Türkiye'de kalmak istemelerinde tarihten gelen dostluğun yanı sıra dinin de etkisi ve toplumun mültecilere bakışı etkili olmaktadır. Türkiye sınırları içerisinde cumhuriyetten günümüze kadar yaşanan en büyük göç dalgasını yaklaşık 4 milyon civarında olan Suriyeliler oluşturmaktadır. Türkiye'de "geçici koruma statüsü" verilen Suriyeliler "30 yılı aşkın bir süredir ilk sırada yer alan Afganistanlı göçmen sayısını geçerek, 2014 yılı itibarı ile en çok mülteci üreten ülke durumuna gelmiştir. Kısa bir süre öncesinde en çok mülteci barındıran ikinci ülke konumunda olan, en çok mülteci üreten ülkeler sıralamasında 36. sırada yer alan Suriye, en çok mülteci üreten birinci ülke konumuna geçmiştir" (Koç, 2017: 35). Bu durum, Suriye'den ülke dışına göç eden nüfus, Türkiye'nin coğrafi konumunun da etkisiyle en fazla Türkiye'yi etkilemiştir. Gerek nitelik gerekse nicelik bakımından Suriyeli göçmenlerden en fazla etkilenen ülke Türkiye olmuştur (Sertkaya Doğan, Gökburun, 2021: 39). Bu durumun görülmesinde Suriye ile komşu olunması münasebetiyle mesafenin kısa olmasının yanında Türkiye'nin göçmenlere bakışında etkili olan din-kültür bağı ile tarihi geçmiş etkili olmuştur. Türkiye'ye gelen göçmenler arasında Afganistanlı göçmen

¹ Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali

² Taliban'ın Afganistan'da kontrolü sağlaması

sayısının Suriyeli göçmen sayısından daha azdır. Bu nedenle etkileri de daha sınırlı kalmaktadır. Ancak Afganistan'dan yaşanan göçlerin daha uzun bir zaman aralığında sürdüğü görülmektedir.

Bu çalışmada Türkiye'ye gelen ya da Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine giden Afganistanlı mülteciler üzerinde durulmuştur. Almanya Avrupa'da en fazla mültecilerin gittiği ülkelerden biri olduğu halde mülteci akınlarının ekonomik etkileri Türkiye'ye kıyasla daha az olmaktadır. "Yakın bir döneme kadar göç veren ülkelerden biri olarak bilinen Türkiye; göç alan bir ülke olmasıyla birlikte göçlerin transit geçiş güzergâhına dönüşmüştür" (Sertkaya Doğan, Gökburun, 2021: 40). Türkiye çok daha fazla mülteci alan bir ülkedir (Albarosa, Elsner, 2022: 12). Ekonomisi iyi olmayan Afganistan coğrafyasında özellikle 1979 yılından buyana belirli aralıklarla patlak veren savaş, çatışma vb. nedenlerle istikrarsızlık sürmektedir. Bu durum, başta Afganistan'ın komşusu olan İran ve Pakistan olmak üzere Türkiye'ye gitmek isteyen mülteci akınına dönüşmektedir.

Göçmenler uluslararası sözleşmelere bağlı olarak farklı statülerde gruplandırılmaktadır. "Türkiye'deki Afgan göçmenleri iki gruba ayırmak mümkündür. İlk grup, uluslararası koruma başvurusu yapmış veya koruma statüsünü almış Afgan sığınmacılardır. İkinci grup ise temelde ekonomik nedenlerle ve daha iyi bir hayat yaşamak için Türkiye'ye gelen Afgan göçmenlerdir. İlk grubun, üçüncü ülkelere geçiş aşamasında azalan kotalar ve uzayan süreler nedeniyle sorun yaşamalarından dolayı Türkiye'de kalma süreleri uzamaktadır. İkinci grup göçmenler ise temelde ekonomik nedenlerle göç etmelerinden dolayı uluslararası koruma başvurusu yapma veya statü alma konusunda sorun yaşamaktadırlar. Fakat unutulmaması gereken bir nokta, Afgan uyrukluların Türkiye'ye göçünün siyasi, ekonomik, güvenlik, sağlık veya eğitim gibi pek çok nedeni içerisinde barındırdığı gerçeğidir" (Karakaya ve Karakaya, 2021: 101). Göç eden Afganistanlıların iş seçme konusunda alternatifleri zayıftır. İş bulmada sorun yaşamaları nedeniyle "Türkiye'de daha düşük ücretlerle vasıfsız işlerde çalışmaktadırlar. Göçmen işgücü, geldikleri ülkelerin ekonomilerinde, genelde vasıf gerektirmeyen ve yasal çalışma koşullarının dışında kalan enformel sektörün vazgeçilmez bir işgücü kaynağı olmuştur" (Güler, 2020: 1468-1469). Mülteci hareketlerinin az olduğu ve ülke içerisine mültecilerin ilk geldiği dönemlerde mülteciler, ülkelerin ekonomik çarkı içerisinde yer bulabilmekte, vasıfsız ağır işlerde çalışarak hayatlarını bir süre idame edebilmektedir. Ancak mülteci üreten ülke sayısının artması ve buna bağlı olarak mülteci sayısının da artması, mültecilerin bu tarz işleri de bulmasını zorlaştırmaktadır. 2019 yılında ortaya çıkan ve küresel salgına dönüşen Covid-19 ile ülke ekonomileri daralırken işsizliğin artışı da beraberinde getirmiştir. Bu durum, mültecilerin iş bulma imkânlarını daha da zorlaştırmıştır. 2022 yılında patlak veren Ukrayna Savaşı'nın etkilerinin bu sorunu daha da derinleşirmesi muhtemel görünmektedir. Bütün bu gelişmeler, ülke ekonomilerini olumsuz etkilediği için mülteci kabul potansiyelini düşürmektedir. İşsizliğin de artışına bağlı olarak hem ülkelerin hem de insanların mültecilere bakışı değişerek mülteciler yük ve sorun olarak görülmektedir. Türkiye'de de "süratli nüfus artışının ortaya çıkardığı temel sorun gıda maddelerinin aynı tempoda arttırılmamasının yanı sıra büyüyen işsizliktir" (Doğan, 2011: 300). Bu durum göçmenlere olan olumsuz bakışı daha derinleştirmektedir.

Dünyada 2020 yılı itibarıyla 82,4 milyon insanın zorla yerinden edildiği, 26,4 milyon kişinin mülteci durumuna düştüğü 48 milyon kişinin de kendi ülkeleri içerisinde yerinden edilmiş olduğu ve 4,1 milyon kişinin de sığınmacı olduğu görülmektedir (www.unhcr.org/tr, 2022). 2020 yılı itibarıyla Türkiye'de 'Geçici Koruma Statüsünde' olan Suriyeli sayısı 3.574.800 kişi olurken aynı statüde bulunan Iraklı sayısı 1.000, İranlı sayısı ise 980 kişi olmuştur. Aynı yıl Türkiye'deki

Uluslararası Koruma Statüsündeki kişi sayısı Iraklı 173.250, Afganistanlı 116.400 ve İranlı 27.000 kişi olmuştur (UNHCR 2020 Yılı İstatistik Raporu, 2022).

2. Amaç, Materyal ve Yöntem

İnsanın en temel ihtiyaçları arasında beslenme ve güvenlik gelmektedir. Bazı ülkelerde güvenlik ortamının ortadan kalkması, ekonominin kötüleşmesi ve çatışma risklerinin artmasına bağlı olarak insanların kendilerini güvende hissedebilecekleri, hayatlarını ikame edebilecekleri ülkelere ulaşma motivasyonu ortaya çıkmaktadır. Bu motivasyon güvenlik, beslenme riskinin olduğu ülkeden en kısa zamanda, en yakın güvenli bölgeye ya da ülkeye ulaşma mücadelesine dönüşmektedir. Bu çalışmada Afganistanlı mültecilerin Türkiye'yi transit ülke olarak kullanıp batı ülkelerine geçmek için kullanan ve Türkiye'ye yerleşmeye çalışanlar üzerinde durulmuştur. Konu hakkında literatür taraması yapılarak ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşların faaliyetleri ve raporları incelenerek yazıma geçilmiştir.

3. Göç

Dünyada farklı nedenlerle mekânlar arasında göç meydana gelmektedir. Göç bir idari sınırın geçilerek yaşama mekânını daimî ya da geçici olarak değiştirme olarak tanımlanabilir (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 289). Göç sözlükte “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” (Türk Dil Kurumu, 1988: 56) şeklinde geçmektedir. Nüfus tanımlarında genellikle nüfusun gerçek rakama daha yakın çıkması için belirli siyasi sınır ve zaman vurgusu yapılmaktadır. Göç ise belirtilen bu sınırlar arasında meydana gelen harekettir. Nüfus, dinamik özelliğe sahip olduğu için doğumlar ve ölümlerle sürekli değişmektedir. Bu nedenle belirli sınır ve belirli tarih belirtilmesi gerekmektedir. Başka bir tanımda “göç, ekonomik nedenler başta olmak üzere insanların (siyasi, doğal afet, eğitim, sağlık vb.) gibi durumlarda sürekli ikametlerinden ayrılıp belirtilen etkenlerden biri ya da birkaçı nedeniyle hedeflenen yere gitme hareketi olarak tanımlamak mümkündür” (Baytar, 2021: 76-77). İnsan “doğup büyüdüğü memlekete, toprağa bağlı bir varlıktır; bu topraktan güç ayrılır, güç kopar. Bu itibarla göçe olan tabii meyil yanında insanın bu ikinci meylini yenen ve insanı göç etmeye zorlayan başka birtakım sebeplerin bulunması icap eder” (Tanoğlu, 1969: 84). İnsanoğlu doğduğu topraklara bağlılığına rağmen göç ediyorsa bir zaruretin bulunması gerekmektedir. Ya ekonomik olarak geçinememekte ya doğal bir afet meydana gelerek geçimlerini orada yaşamalarını zorlaştırmakta ya da istikrarsızlık, iç çatışma veya savaşa bağlı olarak doğup büyüdüğü, yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalmaktadır.

Kuşkusuz göç eden herkes aynı isimle anılmamakta, göçün nedenleri ve göç hareketine başlanmasına bağlı olarak farklı kavramlarla karşılaşılmaktadır. Göçmen ülkesinden ayrılıp yerleşme veya çalışma amacıyla diğer ülkelere ya da yaşadığı ülkenin başka bir yerine giden kişidir (Deniz, 2009: 6). Mülteci Birleşmiş Milletlere göre 1950'den önce Avrupa'da yaşanan olaylardan dolayı “ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri” gibi nedenlerle takip edileceklerinden endişe ettikleri için ülkesi dışına çıkan, korkudan dolayı ülkesine dönemeyen yabancı şeklinde tanımlanmaktadır. Sığınmacı ise “nitelik olarak görünüşte mülteci kapsamına girebilir. Ancak mülteci statüsü almaya yönelik başvuruları karara bağlanana kadar bu kişiler sığınmacı olarak başvuru yaptığı ülkede kalmaya devam ederler” (Deniz, 2009: 7). Düzensiz göç “bir ülkeye yasadışı giriş yapmak, bir ülkede yasadışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamak anlamına gelmektedir.

Düzensiz göç, hedef, transit ve kaynak ülkeler açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken bir konudur. Düzensiz göç, hedef ülkeler için ülkelere yasadışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayan, kaynak ülke için ülkesini terk ederken gerekli prosedürlere uymayarak ülke sınırlarını geçen kişileri içerir. Transit ülkeler içinse; kaynak ülkelerden hedef ülkeye ulaşmak için yasal ya da yasal olmayan yollarla ülkeye girip bu ülkeyi bir geçiş ülkesi olarak kullanıp ülke sınırını terk eden kişilerdir” (www.goc.gov.tr).

Dünyada meydana gelen göçlerin en önemli nedenlerinin başında ekonomi gelirken savaş ve iç çatışmalar nedeniyle göç kitlesel nitelik kazanabilmektedir. Mülteci ile göçmenin arasındaki farkları ayırmak bazen zor olmaktadır. Temel farklar mülteci hareketinin aniden şekillenmesi, en kısa zamanda ülke dışına daha güvenli bir yere gitme zorunluluğunun ortaya çıkmasıdır. Göçmenlerde ise göç etme kararı daha uzun bir süreyi almakta ve daha planlı davranılmaktadır. Mülteciler hızlı karar vererek evlerinden ayrıldıkları için yanlarına az ve hayati önemde taşıyabilecekleri mallarını alırken göçmenlerde bu durum farklılaşmaktadır. Mülteciler yolculuklarında yürüyerek ya da konfor gözetmeksizin her aracı tekne, kamyon vb. tercih ederken göçmenlerde durum değişmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 1998: 328-329). Mültecilerin can güvenlikleri olmadıkları için plansız hesapsız bir şekilde yanlarına ne alabilirlerse önlere ne gelirse binerek veya yaya olarak bir an önce güvenli bir yere gitme çabası söz konusudur. Göçmenler gelişmiş ülkelerdeki imkânları ve oraya gitme yollarını araştırarak, hangi ülkeye hangi ulaşım aracıyla gidileceğini planlamaktadır. Bunun için belirli bir süre bu amaçla çalışarak para biriktirip hazırlığını yapmaktadır.

4. Afganistan'dan Yaşanan Göçün Nedenleri ve Hedef Ülkeler

Ekonomik olarak gelişim gösteremeyen Afganistan, tarihi süreç içerisinde istikrarlı bir yönetime kavuşmadığı gibi dış müdahalelerle ülkeler arası çıkar ve prestij mücadeleleri ile çatışmalara sahne olan bir coğrafya olmuştur. Ülke, artık onlarca yıldır adı göçle anılan ülke durumuna gelmiştir. “Afganistanlı mülteciler için Türkiye hem sığınma ülkesi hem de Avrupa’ya geçiş için transit bir ülke olmuştur” (Buz, Canlı ve Aygüler, 2021:19). Afganistanlı mültecilerin ortaya çıkmasında ve dünya geneline dağılmasında yapılan araştırmada ülke içerisindeki çatışmalar ve şiddetin ilk sırada yer aldığı, ekonomik nedenlerin ikinci sıraya düştüğü görülmektedir. Üçüncü sırada ise hak ve özgürlüklerin kısıtlanması gelmiştir. Ülkede yıldır bozuk olan ekonomik dengelere şiddetin de etkisinin eklenmesi göç üzerinde etkili olmuştur (Mixed Migration Centre, 2020: 12). Kırk yıldan fazla süre devam eden iç çatışmalar ve bunun neticesinde oluşan istikrarsızlık nedeniyle Afganistanlı mültecilerin daha çok Pakistan ve İran’a göç ettikleri sonra da Türkiye’yi tercih ettikleri görülmektedir (Obeyd, 2020: 73). Afganistan’ın sanayisinin gelişmemiş olması, ekonomik kaynak ve üretim alternatif çeşitliliğinin az olması ülke ekonomisini zora sokmaktadır. Topoğrafik yapısından dolayı önemli tarım alanlarına sahip olmamasına rağmen halen tarım ve hayvancılık ülke ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Kırsal ekonomik faaliyetlerin fazla olduğu ülkede kır ile kentler arasındaki gelişmişlik farkı, gelişmiş ülkeler kadar belirgin olmasa da şehirlere önemli oranda göç yaşanmaktadır.

Dünya ölçeğinde mültecilerin önemli kısmı Türkiye’nin yakınındaki Ortadoğu ülkelerinden çıkmaktadır (Deniz, 2009: 56). Bu nedenle bu süreçte Türkiye transit göçün değişmeyen coğrafyası olmayı sürdürmüştür” (Geyik Yıldırım, 2018: 128, 132). Türkiye’nin komşu sayısının fazla olması ve komşuların yönetim sitemleriyle ekonomik yapılarının güçlü olmaması Türkiye’yi zaman zaman kitlesel mülteci göçüyle karşı karşıya bırakmaktadır. Türkiye’nin bulunduğu coğrafyanın enerji kaynakları bakımından stratejik noktada yer alması, bu coğrafyanın küresel

ölçekteki güçlerin ilgi alanına girmesinde ve çeşitli müdahalelerle bölgenin istikrarsızlaştırılması üzerinde etkili olmaktadır.

Türkiye, hem komşularına göre daha fazla gelişen hem de konumu nedeniyle gelişmiş batı ile istikrarsızlığın daha fazla olduğu doğu, güney ve güneydoğu ülkeleri arasında kavşak noktada yer alan bir ülkedir. “Anadolu tarihi boyunca göç almış ve göç vermiş bir coğrafya olarak bilinmektedir. Günümüzde başta Suriye olmak üzere, Afganistan, Pakistan, Türk Cumhuriyetleri ve Hindistan gibi ülkelere göçmen almaya devam etmektedir” (Korkmaz, 2018: 423). Komşularımızın da içerisinde olduğu Ortadoğu’nun bazı ülkelerinde artan kaotik ortam ve bunun sonucunda artan mülteci sayısı ülkelerin sınırlarındaki güvenliği artırma refleksi geliştirmelerine neden olmaktadır. Türkiye’de de benzer nedenlerle sınırdaki güvenlik ve denetimin artırılması, sınırlara duvar örülmesi gibi tedbirlere başvurmaktadır.

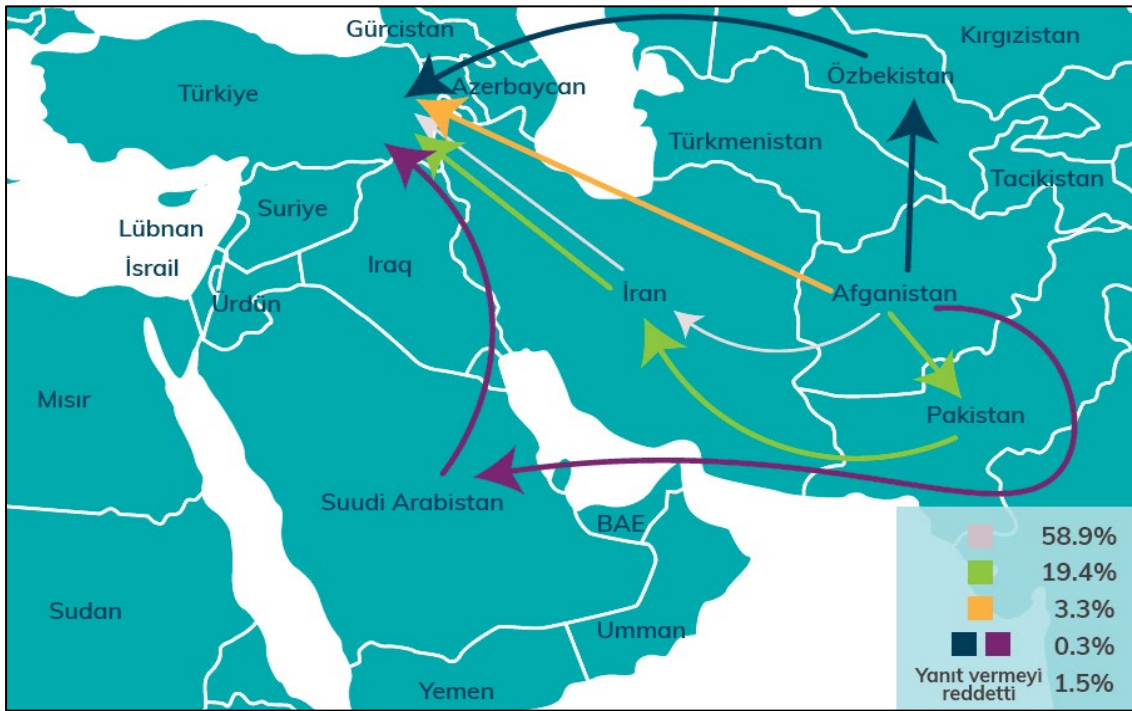
5. Afganistanlı Mültecilerin Türkiye’yi Tercih Etme Nedenleri ve Türkiye’nin Afgan Mültecilere Karşı Tutumu

Türkiye’ye yaşanan göçte Türkiye’de yaşam standardının Afganistan, İran ve Pakistan ve diğer mülteci üreten ülkelere göre yüksek olması etkili olmaktadır. Göçmenlerin bir kısmı Türkiye’de yaşamını kurmak isterken, önemli bir kısmı da Türkiye’den başta Avrupa ülkelerine geçmek için Türkiye’yi basmak olarak kullanmak istemektedir. “Afganların çoğu için Türkiye transit bir ülke özelliği taşımaktadır. Türkiye’ye yönelik öncelikli talepleri/beklentileri vatandaşlık elde etmektir. Ancak, bu taleplerine karşılık bulup bulamayacakları oldukça muğlak görünmektedir. Dolayısıyla bu taleplerin karşılanmaması durumunda Afganlar diğer taleplerine, Avrupa’ya göç etmeye yönelik isteklerini gerçekleştirmeye yöneleceklerdir” (Geyik Yıldırım, 2018: 152). Türkiye ve İran’a gelen mültecilerin de bir kısmı, Avrupa ülkelerine geçmek için para ve zaman kazanmak için Türkiye’yi tercih etmektedir. Gelen mültecilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında “Türkiye’ye gelen Afganların çoğunun düzensiz olarak gelen genç erkekler oluşturmaktadır” (Mixed Migration Centre, 2020: 12). Bu durumun görülmesinde erkeklerin çocuklu kadınlara göre hareket kabiliyetinin daha yüksek olması etkili olan nedenlerin başında gelmektedir.

Afganistanlı mültecilerin Türkiye’ye göç ederek kalmak istemelerinde, Türkiye ile Afganistan arasındaki tarihi geçmiş ve dostluk ile dinsel bağlarında etkisiyle oluşan sosyo-kültürel bağlarının yanında Türkiye’nin mültecilere yaklaşımı etkili olmaktadır. Türkiye’deki Afganistanlıların hukuki statüsü Suriyelilerden farklıdır. Suriyeli göçmenlerin ‘geçici koruma statüsü’ Afganistanlı göçmenlerde uygulanmamaktadır. Afganistan ve diğer Ortadoğu ve Afrika ülkelerinden Türkiye’ye gelip başvuru yapanlar uluslararası çerçevede ‘şartlı mülteci statüsü’ imkânlarından yararlanabilmektedirler. Bu başvuru, şahsen İl Göç İdaresi Müdürlüğü’ne yapılabilmektedir. Onaylanan başvuru sahiplerine ‘Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kimlik Belgesi’ verilmektedir. Bununla eğitimde, sağlıkta ve sosyal yardımlardan yararlanabilmektedirler (Güler, 2020: 1468-1469). Mültecilerin Türkiye’ye girişlerinde ilgili kuruma başvurmaları gerekmektedir. “Dağları, çölleri ve şehirleri aşarak sınırları yasa dışı yollarla geçen bu kişiler, Türkiye’de prosedür gereği en yakın valilikteki İl Göç Müdürlüğüne sığınma talebi müracaatında bulunmak yerine izinsiz olarak yollarına devam etmeye çalışmaktadırlar. Göçmenler açısından önemli riskler barındıran bu girişimler karşısında, resmî makamlar söz konusu kişilerin otobüs, uçak ve diğer ulaşım araçlarını kullanmasını engellemekte ve bu alandaki ihlallere müsamaha göstermemektedirler” (İRAM, 2019: 4). Bu durum gayriresmi yollarla Afganistanlı mültecilerin Türkiye’ye girdiği ve farklı ülkelere geçmeye çalışan yakalananların dışında zaman zaman kapasitesinden fazla yolcuyla doldurulan ve kaza

yapan ulaşım araçları ile de görülmektedir. Afganistanlı mültecilerin Türkiye içerisinde ulaşım araçlarıyla yolculuklarının engellenmesi nedeniyle yakalanmamak için zaman zaman yaya olarak gruplar halinde şehirlerarası yollarda yürüdükleri de görülmektedir. Bu yürüyüşler uzun, zor olduğu gibi soğuk kış şartlarında çileye dönüşmekte, mültecilerin bu yolculuk sırasında donarak hayatlarını kaybettiği münferit olaylar da yaşanmaktadır.

Bütün bu gelişmelere rağmen Türkiye “Avrupa’ya göç rotası üzerinde bulunan Afgan mülteciler için zorunlu güzergâh olmaya devam etmektedir” (Özgün, 2021: 1). Bununla birlikte “Afgan mülteciler arasında Türkiye’nin önemli bir seçenek olarak algılanmasının nedenleri, Türkiye’de İran ve Pakistan’a nazaran hukuki işlem ve süreçlerin daha kolay yürümesi, kültürel benzerlikler ve Türkiye’nin seçenekler arasında insan hakları anlamında Batı’ya daha yakın olması şeklinde sıralanabilir. Bununla birlikte bu sayılan özellikleri Türkiye’nin mülteciler açısından potansiyel bir nihai durak olarak görülebilmesi gibi aynı zamanda stratejik bir ara istasyon olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır” (Özgün, 2021: 15). Mülteciler için stratejik ara istasyon özelliğinde olan Türkiye’ye Afganistanlı mültecilerin önemli rotaları büyük çoğunluğu İran üzerinden, daha sonra Pakistan’dan İran’a, İran’dan Türkiye’ye doğrudur. Mültecilerin az bir kısmı da Türkiye’ye bazen Özbekistan üzerinden ve bazen de Pakistan’dan Suudi Arabistan’a, oradan da Türkiye’ye gelmektedir (Şekil 1).

Şekil 1: Afganistanlı Mültecilerin Türkiye’ye Gelişlerinde Kullanılan Güzergâhlar

Kaynak: Mixed Migration Centre, 2020: 5.

Türkiye konumu gereği “onlarca yıldır, ülkede kayıtlı en büyük ikinci mülteci ve sığınmacı grubunu oluşturan yüz binlerce Afgan mülteci için ev sahibi ve transit bir ülke olmuştur. 2018’de Türkiye, düzensiz gelişlerde (yasal belgelere sahip olmayanlar) önemli bir artış yaşamıştır. Afgan vatandaşlar, yeni düzensiz gelişler içinde en büyük grubu oluşturmuştur. 2019 yılında Afganistan’dan gelişlerin iki katına çıkmasıyla birlikte yeni gelenler de en büyük grup olarak kalmışlardır” (Mixed Migration Centre, 2020: 2). Bu durum, ülke sınırları içerisinde mülteci yığılmasına neden olmuştur. Süreç içerisinde mülteci hareketleri sırasında gerek Türkiye

gerekse başka ülkelere göç etmek için mülteciler Türkiye sınırları içerisinde yakalanmaktadır. Bu sayılara bakıldığında da yine Afganistanlı sayısının fazla olduğu görülmektedir. İran, Afganistanlı mültecilerin yoğun olarak tercih ettikleri bir ülke olsa da gerek İranlıların gerekse İran'a göç eden Afganistanlı mültecilerin Türkiye'ye ve Türkiye üzerinden başta Avrupa ülkeleri olmak üzere diğer gelişmiş ülkelere göç etme arayışında oldukları görülmektedir. Bu durumun, yakalanan düzensiz göçmen sayısından da anlaşılmaktadır (Tablo 1, 2).

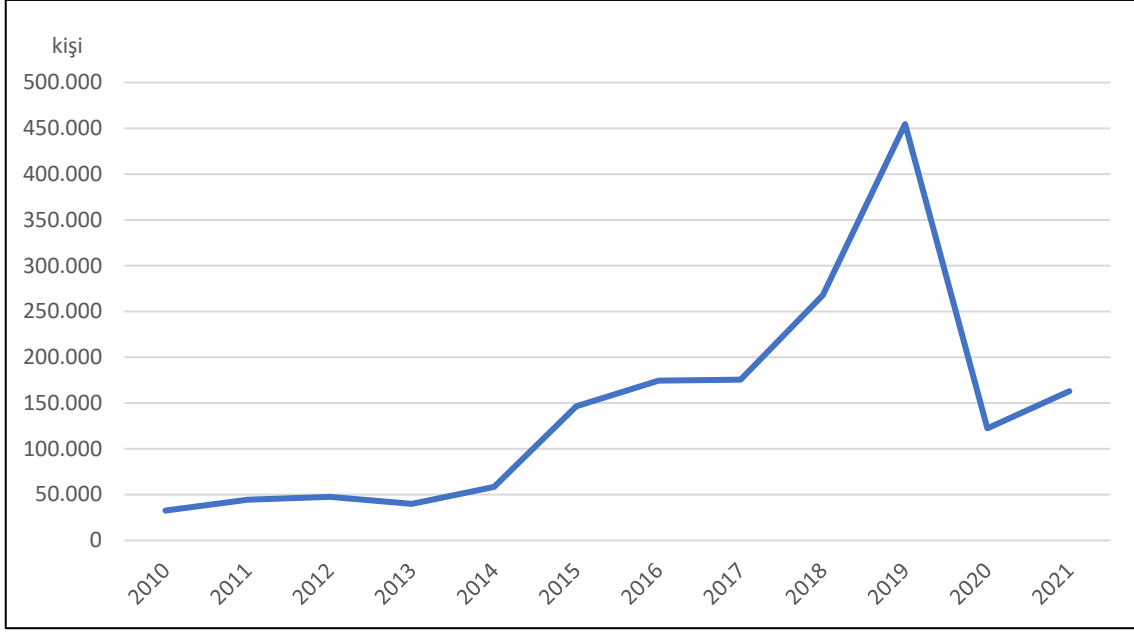
Mültecilerin temel hedefi ve yönünün gelişmiş ülkelere doğru olduğu bilinmektedir. Mültecilerin bu yolculuğu sırasında kaldıkları kaynak ülke, transit ve hedef ülke içerisinde sahip olduğu şartlar farklıdır. Ülkelerin mültecilere bakışı ve onlara sunduğu imkânlar birbirinden farklıdır. Bu durum mültecilerin tercihleri üzerinde etkili olmaktadır. Türkiye "mülteciler açısından İran ya da Afganistan'a kıyasla daha iyi bir manzara sunsa da burada da eksiklikler mevcuttur. Mültecilerin, sığınmacıların ve göçmenlerin kaynak ülkeleri ile hedef ülkeleri uzun yıllardır benzer profillere sahiptir. Türkiye, mülteciler konusunda pek çok Avrupa ülkesine kıyasla rasyonel kaygılar yerine daha insanî politikalar üretmeye çalışmaktadır. Ancak günümüz dünyasının göç gerçekliği karşısında uluslararası iş birliği olmaksızın ülkelerin tek başına göçün sorunsal alanları ile baş edebilme olasılığı oldukça düşüktür. Afgan mültecilerin uzun yıllara dayanan göçlerinin nedenlerine çözüm bulmak ve neticeleri karşısında olumlu yönde yol alabilmek için yine uluslararası iş birliğine ve küresel sorumluluk çağrısına ihtiyaç duyulacaktır" (Geyik Yıldırım, 2018: 154, 155).

Göçmenlerin, yasal olmayan yollarla Türkiye'ye girme çabaları, teknolojik imkânlarında etkisiyle büyük oranda sonuçsuz kalmakta ve bu durum göçmenlerin yakalanma oranını yükseltmektedir. Türkiye'de de 2010-2021 yılları arasında yakalanan düzensiz göçmen sayısına bakıldığında 2010 yılında 32.667 düzensiz göçmen yakalandığı halde bu sayının 2011 yılında 44.415, 2012 de 47.510, 2013'te 39.890, 2014'te 58.647, 2015'te belirgin bir artışla 146.485 kişiye çıktığı görülmektedir. 2016 yılında artış eğilimi devam ederek 174.466 kişi olurken 2017 yılında da önceki yıla göre az bir artışla 175.752 kişi olmuştur. 2018 yılında belirgin bir artış meydana gelerek bu sayı 268.003 olmuştur. 2019 yılında bu dönemdeki en yüksek mülteci yakalanma sayısı olan 454.662 ulaşılırken sonraki yıllarda ise bu sayı 2020 yılında 122.302 kişi, 2021 yılında ise 162.996 kişi olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1, Şekil 2).

Tablo 1: Türkiye'de Düzensiz Göçmenlerin Yıllara Göre Yakalanma Durumu (kişi)

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
32.667	44.415	47.510	39.890	58.647	146.485	174.466	175.752	268.003	454.662	122.302	162.996

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2022

Şekil 2: Türkiye’de Düzensiz Göçmenlerin Yıllara Göre Yakalanma Durum Grafiği

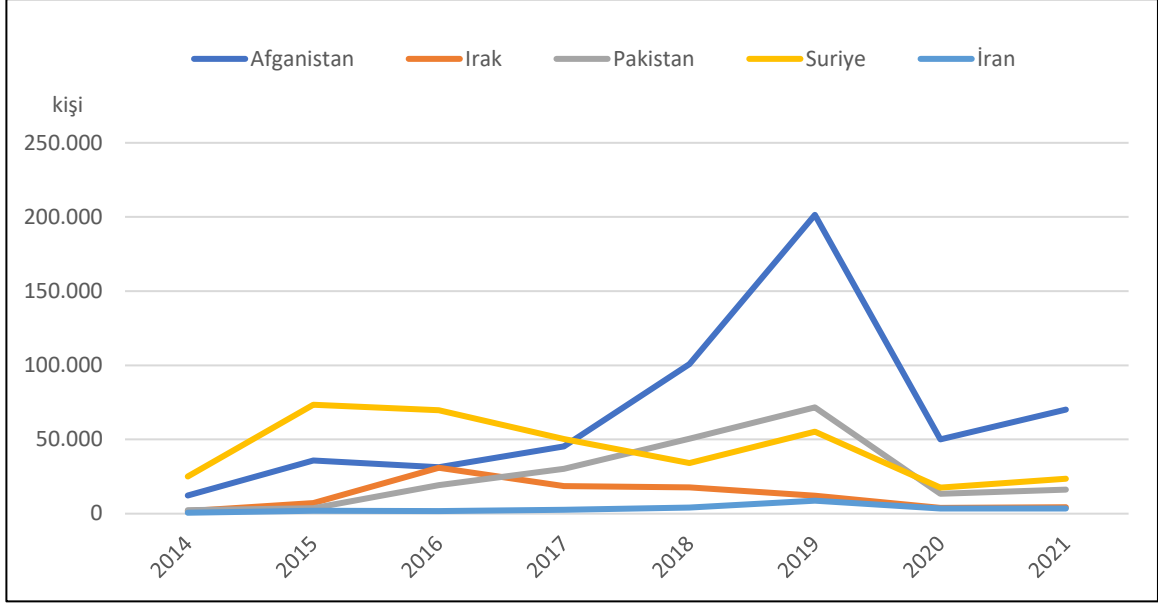
Düzensiz göçmenlerin uyruğuna göre yakalanma durumuna bakıldığında genel olarak Suriyeli sayısının verilmiş yıllarda 17.000 ile 70.000 bandı arasında değiştiği görülmektedir. En fazla 2018 yılında 100.841 ve 2019 yılında 201.437 kişiyle Afganistanlı mültecilerin bu yıllarda önemli bir farkla ilk sıraya yerleştiği görülmektedir. Diğer uyruklara ait mülteci sayısına bakıldığında Pakistanlı sayısının yine 2018 yılında 50.438 ve 2019 yılında 71.645 kişiye çıktığı ve diğer yıllardan belirgin bir farkla yüksek olduğu yıllar olmuştur. Bu ülkeler arasında seçilmiş bütün yıllarda yakalanan İranlı mülteci sayısının en az olduğu ve 626 ile 4.066 bandında değiştiği görülmektedir (Tablo 2; Şekil 3).

207

Tablo 2: Türkiye’de Düzensiz Göçmenlerin Uyruğuna Göre Yıllara Göre Yakalanma Durumu (kişi)

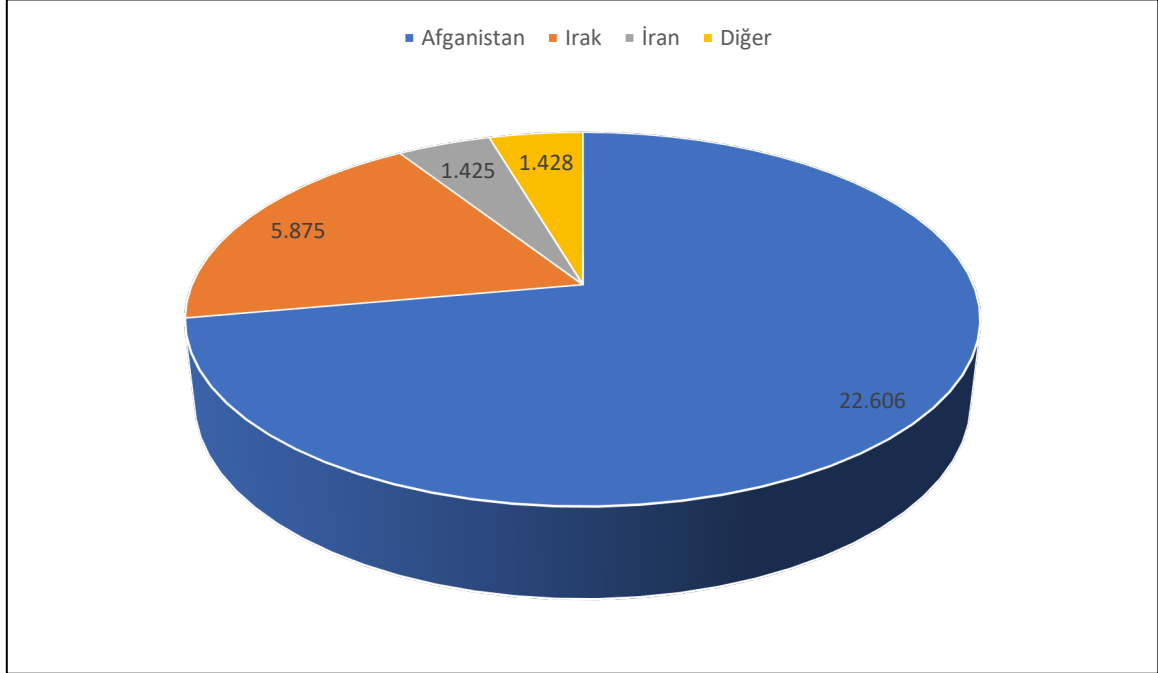
Ülke	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Afganistan	12.248	35.921	31.360	45.259	100.841	201.437	50.161	70.252
Irak	1.728	7.247	30.947	18.488	17.629	12.097	3.836	4.408
Pakistan	2.350	3.792	19.317	30.337	50.438	71.645	13.487	16.133
Suriye	24.984	73.422	69.755	50.217	34.053	55.236	17.562	23.469
İran	626	1.978	1.817	2.707	4.066	8.753	3.562	3.503

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2022

Şekil 3: Türkiye’de Düzensiz Göçmenlerin Uyuğuna Göre Yakalanma Durum Grafiği

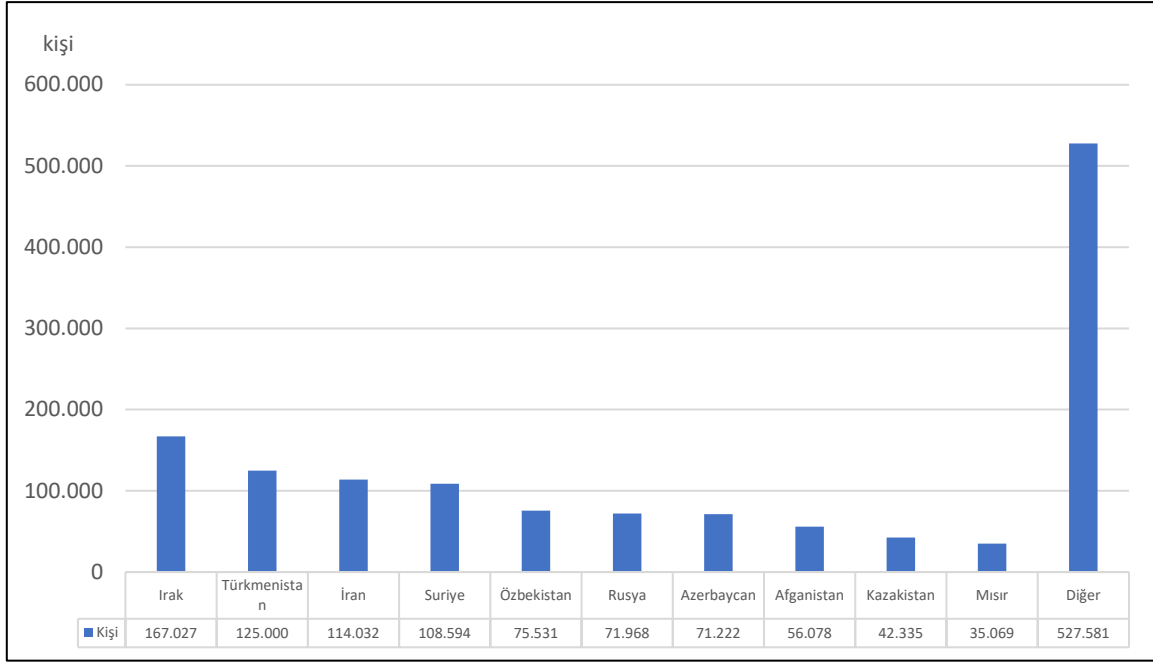
Türkiye’ye uluslararası koruma başvurusu yapan yabancı uyrukluların dağılışına bakıldığında 22.606 kişiyle Afganistan birinci sırada yer alırken, daha sonra 5.875 kişiyle Irak ve 1.425 kişiyle İran gelmektedir. Bunun dışında 1.428 kişi de diğer bazı ülkelerden yapılan başvurulardan oluşmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4: Türkiye’ye Uluslararası Koruma Başvurusu Yapan Yabancı Uyrukluların Dağılışı
(Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2021)

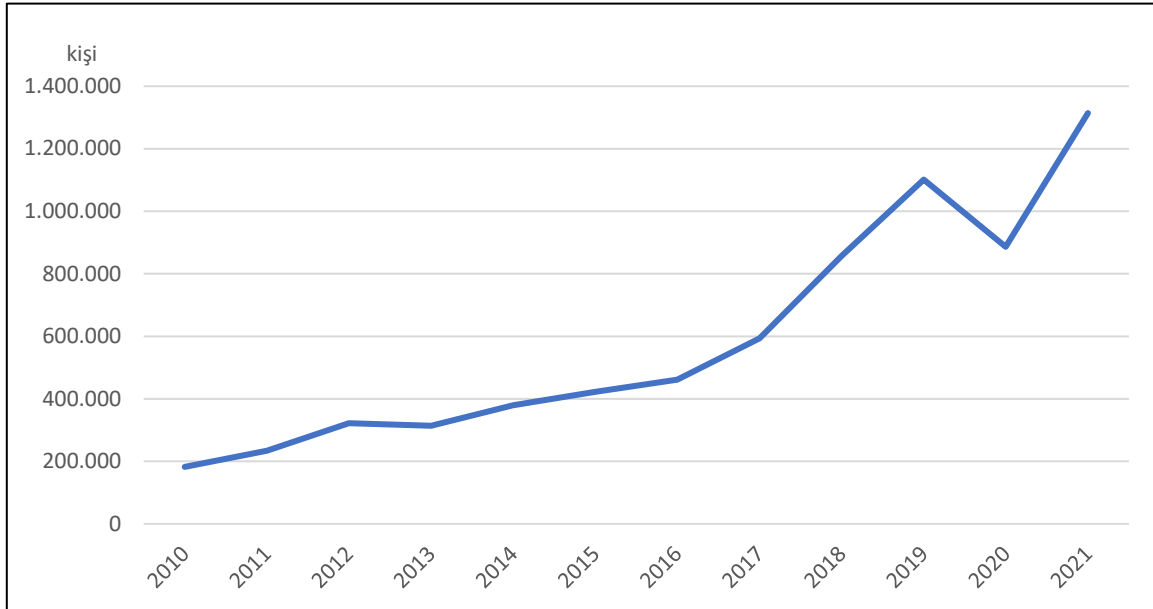
Türkiye’de ikamet izniyle bulunan yabancı uyrukluların ülkelere göre dağılışına bakıldığında yakalananlara göre tablonun değiştiği görülmektedir. Bu dağılışıta Iraklıların 167.027 kişiyle ilk sırada yer aldıkları görülmektedir. İkinci sırada 125.000 kişiyle Türkmenistan gelirken, İran 114.032, Suriye 108.594, Özbekistan 75.531, Rusya 71.968, Azerbaycan 71.222, Afganistan 56.078 ve Kazakistan 42.335 kişi şeklinde bir sıralamanın olduğu görülmektedir. En büyük

sayısı 527.581 kişi ile kuşkusuz bu ülkeler dışındaki diğer ülkelerin toplamı oluşturmaktadır (Şekil 5).

Şekil 5: İkamet İzniyle Türkiye’de Bulunan Yabancı Uyrukluların Ülkelere Göre Dağılışı
(Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2021)

Türkiye’de ikamet eden yabancı uyrukluların yıllara göre dağılışına bakıldığında, sayı 2010 yılında 200.000 kişi altındadır. Daha sonraki seçilmiş yıllarda artış hızı yüksek olmuştur. Bu sayı, 2019 yılında 1.000.000 aşarak 2021 yılında 1.400.000 sınırına yaklaşmıştır (Şekil 6).

Şekil 6: Türkiye’de İkamet Eden Yabancı Uyrukluların Yıllara Göre Dağılışı
(Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2021)

Türkiye mevcut şartlara rağmen Afganistanlı mültecilere ev sahipliği yapmaktadır. Afganistanlı mülteciler Türkiye’de farklı şehirlerde çalışmaktadırlar. Gerek Afganistanlı gerekse diğer ülkelerden gelen göçmenler “düzensiz geçiş ya Avrupa’ya gitmek için ya da uydu kentlerdeki

yaşam koşullarının kendilerini tatmin etmemesi ve İstanbul, Ankara, İzmir gibi metropol kentlerde daha yüksek kazanç potansiyeli bulunması düşüncesi ile yasal statü başvurusunda bulunmamakta ve kayıt dışı olarak ikamet edip çalışmaktadırlar” (Tümtaş, 2022: 340). Göçmenler hangi kapsamda gelirse gelsin temel amaç Avrupa ülkelerine geçiş yapmaktır. Geçiş imkânı bulunmadığında ise Türkiye'nin farklı kentlerinde farklı işlerde çalışmaktadırlar. Afganistan'daki istikrarsızlığın devam etmesi, uluslararası çözümler getirilmemesi ve göçmen kaçakçılığına daha ağır cezalar getirilmediği müddetçe Türkiye'ye Afganistan ve İran'dan Afgan, İranlı ve Pakistanlı göçleri devam edecektir.

6. Sonuç

Uluslararası mülteci hareketleri, günümüz dünyasının küresel ölçekteki en önemli sorunlarından biri olarak durmaktadır. Dünyada enerji kaynaklarına olan ihtiyaç artarak devam etmektedir. Küresel güçlerin bu enerji bölgelerini kontrol etme, birbirlerine karşı daha fazla menfaat alanı oluşturma çabası ve prestij mücadelesi yaşanmaktadır. Bunlar olduğu sürece söz konusu ülkelerde toplumsal fay hatları kırılacak ve bu ülkeler istikrarsızlaşarak mülteci kaynağı olmaya devam edecektir. Bununla birlikte ülkeler arasında gelişmişlik farkı kapanmadığı müddetçe gelişmemiş ülkelere göç hareketi devam edecektir.

Kuşkusuz uluslararası mülteci hareketlerinde kavşak noktalarında, önemli geçiş güzergâhlarında yer alan, engebeli yapıları olduğu için sınır kontrolü güç olan ülkeler bundan en fazla etkilenen ülkeler olmaya devam edecektir. Türkiye de bu özelliklere sahip olduğu için bu sorunlarla en fazla karşılaşan ülkeler arasında yer almaktadır.

Mülteciler kısa sürede kendilerini savaş ve çatışma ortamlarından güvenli bir ülkeye atmaya çabalamaktadırlar. Afganistanlı mülteciler de bu çerçevede önce İran ve Pakistan'a, sonra en kısa mesafe avantajını sağlayan Türkiye'ye ve Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine geçmeye çalışmaktadır. Türkiye, konumu itibarıyla göç trafiğinin arttığı ülkelere dendir. Ekonomik sorunların ve istikrarsızlığın olduğu Ortadoğu ülkelerinden ekonomisi güçlü istikrarlı Avrupa ülkelerine en kısa mesafe avantajını sağlaması bunda etkilidir. Söz konusu ülkelerin başında Afganistan gelmektedir. Afganistanlı mülteciler ya İran ya da Pakistan ve İran üzerinden Türkiye'ye gelmektedir. Türkiye'nin konumu, İran'la olan sınırların engebeli olmasından kaynaklı kontrol zorluğu ve İran'ın sınır geçişlerindeki tavrı bu hususta belirleyicidir. Bu nedenle göçmenler Türkiye'ye nispeten daha rahat giriş yapmaktadırlar.

Türkiye'yi transit olarak kullanmak isteyen göçmenler ile hedef ülke olarak belirleyip kalmak için gelen farklı statülerdeki göçmenlere Türkiye en insani yaklaşımı sergileyen ülkelere dendir biri olmuştur. Ancak ülkelerin tavrı da göçmen sayısının artmasıyla değişebilmektedir. Türkiye'de geçici koruma statüsünde bulunan yaklaşık 4 milyon Suriye 'linin bulunması ve Afganistan'dan son 42 yıl içerisinde üç dönemde göçün yoğunlaşmasıyla birlikte sürekli göçmenin gelmesi bunun dışında diğer Ortadoğu ve bazı Afrika ülkelerinden göçün yaşanması Türkiye'nin ekonomik yükünü arttırmakta ve beraberinde toplumsal bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu açıdan Türkiye de bu konuya daha temkinli yaklaşmaktadır.

Kaynakça

- Albarosa, E. ve Elsner, B. (2022). The 2015 Refugee inflow in Germany, forced migration, social cohesion and conflict, *Policy Research Working Paper*, 9913, Social Sustainability and Inclusion Global Practice , 1-53.
- Baytar, İ. (2021). Kağızman İlçesinin Göç Özellikleri. *Kağızman (Coğrafya-Tarih-Kültür)*, (Ed. Cengiz Atlı, Hidayet Kara), İstanbul: Hiperyayın, 75-88.

- Bozkoyun, M., Baytar, İ. ve Erginyürek, M., (2021). Türkiye’de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler Üzerine Genel Bir Değerlendirme (The Syrians in The Temporary Protection Status in Turkey: A General Review), *International Migration Researches Congress (ICOMIR 2021)* 20-22 May 2021 Ankara/Turkey.
- Buz, S., Canlı, M. ve Aygüler, E. (2021). *Trabzon’da Yaşayan Afgan Sığınmacıların Profili ve Gereksinimleri*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Deniz, O. (2009). *Uluslararası Göçler ve Türkiye’ye Yansımaları (Sığınmacılar, Mülteciler ve Yasadışı Göçmenler*, İstanbul: Çantay.
- Doğan, M. (2011). Türkiye’de Uygulanan Nüfus Politikalarına Genel Bakış, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 293-307.
- Geyik Yıldırım, S. (2018). Göç ve Afganlar: “İstikrarlı Mülteciler”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Cilt:4, Sayı: 2, ss: 128-159.
- Güler, H. (2020). Afganlı Göçmenlerin Göç Süreçleri ve İşçilik Deneyimleri: Uşak İli Örneği, *Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, 2020/3, 66.
- İran Araştırmaları Merkezi (İRAM), Ed: Umut Başar, Ankara: İRAM, ISBN: 978-605-81772-4-6.
- Karakaya, C. ve Karakaya, E. N. (2021). Türkiye’nin Göz Ardı Edilen Göçmenleri: Afganlar, *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 7(1), Yaz, s. 100-111.
- Koç, İ. (2017). Afganistan’ın Sosyo-Demografik ve Ekonomik Yapısı ve Dış Göç Süreci. Türkiye’de Afganistan Uyruklu Uluslararası Koruma Başvurusu ve Statüsü Sahipleri Üzerine Analiz: Türkiye’ye Geliş Sebepleri, Türkiye’de Kalışları, Gelecek Planları ve Amaçları, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ISBN: 978-975-491-449-8 No: NEE-HÜ.17.01.
- Korkmaz, S. (2018). Göç Olgusunun Mezhepsel Kimlikler Üzerindeki Dönüştürücü Etkisi. I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi, Düzce Üniversitesi Yayınları, No: 5, Kongreler:1 Eylül 2018, Düzce.
- Mixed Migration Centre, (2020). Bilinmeyen İstikamet Türkiye’de İlerleyen Afganlar. MMC Ortadoğu Araştırma Özeti, Haziran 2020.
- Novâk, V. ve Varrô, V. (2021). A Regional Power in Action Turkey’s Role in Afghanistan’s Future, *National Security Review*, Editor: János Bêres et al, Issue: 2, Budapest: Scientific Periodical of the Military National Security Service.
- Obeyd, A. J. (2020). *Afganistan’da Göç Sorunu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgün, C., (2021). Afgan Mülteci Profili Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Örneği, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 7(22), 1-17. DOI: 10.31765/karen.889071.
- Sertkaya Doğan, Ö. ve Gökburun, İ. (2021). Türkiye’de Suriyeli Mültecilere Yönelik Toplumsal Olayların Dağılımı, *Coğrafya Dergisi*, sayı. 43, ss.37-53.
- Tanoğlu, A. (1969). *Nüfus ve Yerleşme* (2. Baskı), İstanbul: Taş Matbaası.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (1998). *Beşerî Coğrafya, İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2016). *Beşerî Coğrafya (İnsan-Kültür-Mekân)* 16. Baskı. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Tümtaş, M. S. (2022). Türkiye’ye Düzensiz Afgan Göçü: Zorunlu Göç Mü “İstila” Mı? *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(1), 338-353.
- Türk Dil Kurumu, (1988), *Türkçe Sözlük Türk Dil Kurumu Yayınları*, Ankara.
- UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü) 2020 Yılı İstatistik Raporu, 2022
<https://mixedmigration.org/> (Erişim Tarihi: 02.03.2022).
<https://www.amar.org.ir> (Erişim Tarihi: 06.03.2022).
<https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-hakkinda> (Tarihi: 02.03.2022).
<https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri> (Erişim Tarihi: 10.03.2022).

EXTENDED ABSTRACT

Turkey has witnessed migration waves in different periods from past to present due to its geographical location (Bozkoyun, Baytar and Erginyürek, 2021: 138). Due to the destabilization of the Middle East countries (such as

Afghanistan, Syria and Iraq) by global powers, the deterioration of the Iranian economy because of the embargoes, and Pakistan's conflicts with India, these countries are constantly migrating. Turkey is between countries where stability cannot be achieved and the industrialized, stable as well as strong European countries. The fact that Turkey provides the shortest distance advantage on this route makes it an attractive location for international population movements. Therefore, there is a heavy traffic in the crossings over Turkey, and Turkey is one of the countries that struggle with this problem the most.

Nutrition and safety are among the most basic human needs. Due to various problems (such as a decrease in the safe environment, worsening of the economy, and increased risk of conflict) in some countries, there has been an increase in people's motivation to reach countries where they can feel safe and live. This motivation turns into a struggle to reach the nearest safe area or country as soon as possible from the country where there is a risk of security and nutrition. This study examines the refugees from Afghanistan who use Turkey as a transit country to pass to western countries or try to settle in Turkey. The activities and reports of the relevant national and international organizations were studied by reviewing the literature.

Migration occurs throughout the world because of different reasons. Migration can be defined as a permanent or temporary change of places by crossing an administrative border (Tümertekin and Özgüç, 2016: 289). Dictionaries define migration as "the act of moving individuals or communities from one country to another, from one settlement to another, for economic, social, and political reasons" (Türk Dil Kurumu, 1988: 56). In definitions of population, a certain political limit and time emphasis is usually made to bring the population closer to the real figure. Migration is the movement that occurs between these specified borders. The population is constantly changing with births and deaths as it has a dynamic feature. For this reason, it is necessary to specify a certain limit and a certain date.

This study focused on the refugees from Afghanistan who came to Turkey or went to European countries via Turkey. Although Germany is one of the European countries where the most refugees go, the economic impact of the refugee influx is less than in Turkey. Afghanistan, which could not develop economically, has not been able to achieve a stable administration during the historical process. Besides, it has been a geography that has been the scene of conflicts with foreign interventions, and the struggles of interests and prestige between countries. Afghanistan has become a country that has been known for immigration for decades. "For refugees from Afghanistan, Turkey has become both a country of asylum and a transit country for transition to Europe" (Buz, Canlı and Aygüler, 2021:19).

Turkey is more developed than its neighbours and is located at the crossroads between the developed west and the more unstable east, south and southeast countries because of its geographical location. Migration to Turkey is owing to the high standard of living in Turkey compared to Afghanistan, Iran, Pakistan and other sending countries. While some of the immigrants want to live in Turkey, others want to use Turkey as a push to cross into European countries.

International refugee movements stand as one of the most important problems of today's world on a global scale. The need for energy resources in the world continues to increase. There is a struggle for prestige and an effort by global powers to control these energy regions and create more areas of interest against each other. As long as this situation continues, the social fault lines in these countries will be broken and these countries will become unstable and continue to be a source of refugees. Also, the migration from underdeveloped countries to developed countries will continue as long as the development gap between countries does not close.

Refugees try to go to a safe country as soon as possible. In this sense, Afghan refugees try to pass first to Iran and Pakistan, then to Turkey, which provides the shortest distance advantage, and to European countries via Turkey. Due to its location, Turkey is one of the countries where the migration traffic has increased. This is because it provides the shortest distance advantage from the Middle East countries that have economic problems and instability to the European countries that have strong economy. Afghanistan is one of these countries. Refugees from Afghanistan come to Turkey either through Iran or Pakistan and Iran. The location of Turkey, the difficulty of control because of the rugged borders with Iran, and Iran's attitude towards border crossings are determinative in these crossings. Thus, immigrants enter Turkey relatively more easily.

Turkey is one of the countries that exhibits the most humane approach to immigrants who want to use Turkey as a transit and to those who come to stay as a destination country. However, the attitude of countries may also change with the increase in the number of immigrants. The presence of approximately 4 million Syrians under temporary protection status in Turkey, the continuous arrival of immigrants from Afghanistan in the last 42 years and experiencing immigration from Middle Eastern and African countries increase the economic burden of Turkey and causes some social problems. Turkey is more cautious in this regard.